

ETTEVÕTLUSÕPE AINEKAVA

1. ÜLDOSA

1.1. Põhikooli lõpetajate oodatavad pädevused

Minifirma teostamise tulemusena õpilane:

- 1) on loov, püstitab eesmärgid, loob ideid ja vastutab oma ideede elluviimise eest;
- 2) saab aru ettevõtluse tähtsusest igapäevaelus ja ühiskonnas, on positiivse hoiakuga ettevõtluse suhtes;
- 3) mõistab inimeste rolle ühiskonnas, tunneb erinevaid ameteid ja selleks vajalikke oskusi, väärtustab hariduse, oskuste ja kogemuste tähtsust konkureerimiseks tööturul;
- 4) oskab aega ja tegevusi planeerida, rakendada uurimisoskusi, töötada meeskonnas, organiseerida, otsustada, sihikindlalt eesmärgid saavutada, kaaslast motiveerida, probleeme lahendada, juhtida ja vastutada;
- 5) oskab pidada läbirääkimisi, oma ideed esitleda, suhelda meeskonnas ja müügitegevuses klientide ja koostööpartneritega.
- 6) teeb eesmärgipäraseid ja teadlikke valikuid raha kasutamisel, tegutseb säästliku ja keskkonnateadliku tarbijana.

Minifirma programm eeldab tihedat koostööd erinevate aineõpetajate ja klassijuhatajate vahel. Samuti on oluline kaasata õppeprotsessi ettevõtjaid, mentoreid nõuandjateks õpilastele. Minifirmad on seotud huvitegevustega koolis ning õpilased õpivad ühes klassis.

1.2. Õppeaine maht ja tunniarv

Lisaks lõimituna 1. - 9. klassi kõikidesse õppeainetesse õpetatakse Paistu ettevõtlusõppe valikainet 4., 5., 6., 7. 1. ainetund nädalas. Õppeaasta jooksul kokku 35 tundi. 9. Klassis 0,5 ainetundi nädalas, sest teine osa sellest 0,5 ainetundi nädalas kuulub karjääriõpetusele. Õppeaasta jooksul kokku 18 tundi.

	Klassid								
Ained	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ettevõtlusõpetus ja karjääriõpetus				1	1	1	1		0,5+ 0,5

1.3. Üldpädevuste kujundamine

Õpetaja lähtub tegevuste kavandamisel ettevõtlusõpetuse valikainekavast, arvestades kooli ja piirkonna võimalusi ning õpilaste ettepanekuid. Valikaine tugineb ettevõtluspädevuse mudelile. Õppetööd kavandades luuakse võimalusi õppekäikudeks. Ettevõtlusõppe valikaine võib anda sisendi loovtöö tegemiseks põhikooli lõpetamise tingimusena. Ettevõtlusõpetust võib läbi viia ka õpilasfirma programmi kaudu. Kool võib koostada kohalikest oludest lähtuva ja omanäolise ettevõtlusõppe ainekava, võttes aluseks riikliku ettevõtlusõppe ainekava eesmärgid ja õpitulemused. Õppetegevuse kavandamisel planeeritakse võimaluse korral koostööd erinevate partneritega, ettevõtlikkuspädevuse ja finantskirjaoskuse arengut toetavate programmidega ning kohalike ettevõtete ja ettevõtjatega.

1.4. Lõiming teiste õppeainete ja läbivate teemadega

Eesti keel ja kirjandus: finantsalaste terminite selgitamine ja kasutamine klassiaruteludes, kirjandustegelaste finantsalase ja tarbijakäitumise analüüs ning hinnang;

matemaatika: hinnakalkulatsioon, palkade arvutamine, intressimäär ja maksude protsentarvutus; ühiskonnaõpetus: valitsuste ja maksude roll ühiskonnas, tulude ümberjaotamine;

inimeseõpetus: pangateenuste kasutamine, isiklik ja pere eelarve, ressursside säästval kasutusel põhineva ärimudeli koostamine;

füüsika: elektrienergia maksumus ja turuhind, erinevad hinnapaketid eraisikutele ja suurfirmadele, säästev energiakasutus ja jätkusuutlik tootmine;

geograafia: ressursside säästva kasutamise ja loodusvarade tähtsus majandusringluses, nende ammendumise probleem, majanduse spetsialiseerumise kasulikkus tarbijale ja ettevõtluks, kodumaise kauba eelised, teenuste liigid (transpordi, turismi, meedia jne) nende rahvusvahelises ja tähtsus tarbijale, omahinna ja müügihinna kujunemine arvestades Põhikooli valikõppeaine „Ettevõtlusõpetus“ 8 ressursside kättesaadavust, loodusolusid, konkurentsi ja turu suurust;

muusikaõpetus: õigused ja kohustused muusika tarbijana, CD-plaadi ja kontserdi omahinna ja piletihinna kujunemine, autori õigused ja tulu loomingu eest;

informaatika: karjääriplaani vormistamine arvutis, andmete otsimine internetiallikatest;

tehnoloogiaõpetus: materjalide säästlik kasutus, tootmiskulude mõju toote lõpphinnale.

1.5. Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest ja kooli õppekavas sätestatust. Hinnatakse õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust, üldpädevuste saavutatust suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekavas taotletavatele õpitulemustele. Hoiakuid ega väärtusi ei hinnata, nende kohta antakse õpilasele tagasisidet. Hinnata saab arutluskäigu loogilisust, veenvust, argumenteeritust. Õpilane peab olema hindamises aktiivne osaline, tema selgitustel, põhjendustel ning eneseanalüüsil on oluline roll. Väärtusi ja hoiakuid võimaldavad analüüsida rollimängud, juhtumianalüüsid ning rühmatöö. Hindamine peab väärtustama lahenduste erinevusi ja õpilaste isikupära. Hindamine on vahend õpilase arengu toetamiseks. Hindamismeetodeid valides arvestatakse õpilaste vanust, nende individuaalseid võimeid ning valmisolekut ühe või teise tegevusega toime tulla.

Õppeaine kokkuvõttev hinnang vormistatakse sõnaliselt ja 5 pallisüsteemis üks kord poolaastas.

1.6. Füüsiline õpikeskkond

Õppekeskkond toetab kavandatavate õpiväljundite saavutamist. Ettevõtluspädevuse arengu toetamiseks kasutatakse mitmekesiseid tegevusi (nt enesehindamine), mis aitavad teemasid mõtestada, kuid kindlasti on tähtis roll ka terviklikul õpikeskkonnal, mille kaudu soodustatakse õppijate pädevuste arengut ning mis mõjutab seda, kuidas ühte või teist harjutust tajutakse ja sellest õpitakse.

Ainet käsitletakse igapäevaeluga seostatult. Kaks kolmandikku valikõppeaine mahust käsitleb praktilisi tegevusi ja loovust ning kriitilise mõtlemise oskusi arendavate ülesannete lahendamist.

Õppes kasutatakse aktiivõppemeetodeid nagu arutelud, juhtumianalüüsid, rollimängud, projektid ja õppekäigud, kohalike ettevõtete külastused, kohtumised ettevõtjatega, ettevõtlike lapsevanematega ja vabatahtlik tegevus kodukohas. Õpilase teabe ja tehnoloogia kasutamise oskuse arendamiseks kasutatakse õppes tehnoloogilisi vahendeid, sh IKT võimalusi (ettevõtete kodulehed, õigusaktid internetis, ettevõtjaportaali, interaktiivsed ettevõtlusmängud jne).

AINEKAVAD

1.7. Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- 1) püstitab eesmärged, vastutab oma ideede elluviimise eest ning rakendab meeskonnatöö võtteid;
- 2) saab aru ettevõtluse tähtsusest igapäevaelus, kodukohas ja ühiskonnas;
- 3) kirjeldab juhendi alusel ettevõtte toimimist;
- 4) tunneb ettevõtluse põhimõisteid, saab aru turgude toimimisest;
- 5) kavandab grupitööna lihtsa turundusstrateegia, hindab vajalikke ressursse ja tarbija vajadusi;
- 6) koostab grupitööna lihtsa ärimudeli;
- 7) on positiivse hoiakuga ettevõtluse ja ettevõtja suhtes, iseloomustab ettevõtlikku töötajat;
- 8) saab aru majanduse jätkusuutlikkuse põhimõttest ja tegutseb ise jätkusuutlikult;
- 9) kirjeldab iseenda tugevaid ja nõrku külgi vastavalt soovitud ametile ja tööturu võimalustele ning lähtudes ettevõtluskeskkonnast;
- 10) mõistab hariduse, oskuste ja kogemuste seost võimalustega tööturul;
- 11) koostab juhendamisel karjääri plaani lähtudes iseenda soovidest, eeldustest ja oskustest;
- 12) oskab vormistada elulookirjeldust ja töökohataotlust;
- 13) näeb ettevõtlust ühe isikliku karjääri võimalusena.

1.8. Õppeaine kirjeldus

Ainet käsitletakse igapäevaeluga seostatult. Kaks kolmandikku valikõppeaine mahust käsitleb praktilisi tegevusi ja loovust ning kriitilise mõtlemise oskusi arendavate ülesannete lahendamist. Praktilised tööd on konkreetse üksikteema või materjali kohta. Iseseisvateks tegevusteks on kodused ülesanded, klassitööd ja arvutitööd. Õppes on olulisel kohal aktiivõppemeetodid nagu arutelud, juhtumianalüüsid, rollimängud, projektid ja õppekäigud, kohalike ettevõtete külastused, kohtumised ettevõtjatega, ettevõtlike lapsevanematega ja vabatahtlik tegevus kodukohas.

Ettevõtlusõpe annab ülevaate ettevõtte toimimisest ja ettevõtluse tähtsusest ühiskonnas. Ettevõtlusõpe aitab paremini mõista inimtegevuse ja keskkonna vastastikuseid seoseid, ressursside nappust. Ettevõtlusõpes kujundab õpilastes ettevõtluspädevust, enesejuhtimise, sotsiaalsete olukordade lahendamise, loova mõtlemise ja ettevõtluskeskkonnas tegutsemise kaudu. Samuti arusaamist, et vastutus ühiskonna jätkusuutliku arengu tagamiseks on nii üksikisikul kui ka ettevõtetel, kelle otsused peavad lähtuma loodus- ja elukeskkonna säästmise vajadusest.

Õpilased saavad teavet erinevatele elukutsetele esitatavate nõuete kohta, tutvuvad töötaja ja ettevõtja (tööandja) rollidega, õpivad hindama oma oskusi, soove, arenguvajadusi ning -võimalusi töömaailmas toimetulekuks, koostama elulookirjeldust, tähtsustama nii töötaja kui ka ettevõtja panust ühiskonda.

Ettevõtlusõpe on tihedalt lõimitud teiste õppeainetega, tuginedes matemaatika-, geograafia- ja ajaloo teadmistele, ning toetades ühiskonna- ja inimeseõpetuse õppimist, karjääriõpet ja elukutsevalikut.

Ettevõtlusõpe aine on jagatud kolmeks suuremaks teemaks: ettevõtluskeskkond, võimalused töömaailmas ning finantsid. Õpetaja lähtub tegevuste kavandamisel ettevõtlusõpetuse valikainekavast (ja seda selgitavast õppeprotsessi kirjeldusest), enda pädevustest (nt on õpetajal hea projektijuhtimise või ettevõtlusalane kogemus) ning arvestades kooli ja piirkonna võimalusi ning õpilaste ettepanekuid. Valikaine tugineb ettevõtlusõppe programmi raames välja töötatud ettevõtluspädevuse mudelile.

Ettevõtlusõppe valikaine võib anda sisendi loovtöö läbiviimiseks põhikooli lõpetamise tingimusena.

1.9. Õpitulemused

Valikõppeainega „Ettevõtlusõpetus“ taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) püstitab eesmärged, vastutab oma ideede elluviimise eest ning rakendab meeskonnatöö võtteid;
- 2) on omandanud põhiteadmised majandusest, ettevõtlusest, rahatarkusest ja töömaailmast;
- 3) saab aru ettevõtluse tähtsusest igapäevaelus ja ühiskonnas, on positiivse hoiakuga ettevõtluse ja ettevõtjate suhtes;

- 4) kirjeldab enda võimeid, oskusi ja võimalusi tegutsemiseks ettevõtliku kodanikuna;
- 5) mõistab hariduse, oskuste ja kogemuste tähtsust konkureerimiseks tööturul;
- 6) teeb eesmärgipäraseid valikuid raha kasutamisel, tegutseb säästliku ja keskkonnateadliku tarbijana.

Ettevõtluskeskkond

Õppesisu

Ettevõtlikkus ja ettevõtlus, ettevõtte toimimine, ettevõtluskeskkond, ressursside nappus ja jätkusuutlik kasutus, eraomand, konkurents, ettevõtluse võimalused ja riskid, äriidee ja ärimudel, kasumi motiveeriv roll. Turundus, tarbija vajadused ja tootmise eesmärgid, omahind ja turuhinna kujunemine. Ettevõtja ootused ettevõtte töötajale ja meeskonnatöö tähtsus (ülesanded, vastutus, tööjaotus, aja planeerimine). Ettevõtluse roll ja olulisus ühiskonna toimimisel. Kohalik ettevõtlus. Ärieetika. Põhimõisted Ettevõtlikkus, ettevõtlus, eraomand, konkurents, ettevõtluskeskkond, äriidee, ärimudel, kasum, kahjum, turundus, omahind, turuhind, tööjaotus, ärieetika, jätkusuutlik majandus.

Võimalused töömaailmas

Õppesisu

Võimalused töömaailmas; elukutsed ja ametid kodukoha ettevõtetes, enda vajadused, soovid ja võimalused elukutsevalikul ja tööturul. Hariduse, oskuste ja kogemuste nõuded tööturul. Isiklik karjääriplaan ehk edu tee (kuhu tahan jõuda 35. eluaastaks, mida tahan saavutada, kuidas selleks pingutada). Töökoha taotlemiseks motivatsioonikirja ja elulookirjelduse koostamine (enda andmetega või legendi põhjal, konkreetse töökuulutuse alusel); elukutsed ja ametid praegu ja tulevikus, elukestev areng (mida tahaksin elus ära teha, proovida, kogeda, õppida, millised takistused võivad ette tulla ja kuidas neid ületada). Põhimõisted Elukutse ja amet, töötaja ja tööandja, karjäär, elukestev areng, motivatsioonikiri ja CV.

Finantsid

Õppesisu

Tulud ja kulud. Töötasu tuluallikana. Bruto- ja netopalk, palgafond ja maksud. Soovid, vajadused, kulude ja tulude planeerimine, eelarve. Isiklike ressursside piiratus, tulu suurendamise võimalused ja valik. Teadlik ja keskkonda säästev tarbimine, eesmärgipärane finantsteenuste kasutamine. Põhimõisted Bruto- ja netopalk, maksud, eelarve, finantsteenused, hoius, laen, intress, säästmine, investeerimine.

II kooliaste

4.klass

Õpisisu

- Tutvumine rahatarkuse ehk finantskirjaoskusega;
- Tutvumine ettevõtlikuse teemaga;
- Äratada huvi ettevõtluse, investeerimise ja säästmise vastu;
- Suunata õpilasi mõtlema rahatarkusele, ettevõtlikkusele ja ettevõtlusele ning keskkonnahoiule;
- Arendada meeskonnatööoskusi;
- Enda tugevuste ja nõrkuste analüüsimine;
- Ajaplaneerimine ja analüüs.

Õpitulemused 4. klassi lõpetaja

- püstitab eesmärged, vastutab oma ideede elluviimise eest ning rakendab meeskonnatöö võtteid;
- saab aru ettevõtluse tähtsusest igapäevaelus, kodukohas ja ühiskonnas;
- kirjeldab juhendi alusel ettevõtte toimimist;
- tunneb ettevõtluse põhimõisteid, saab aru turgude toimimisest;
- kavandab grupitööna lihtsa turundusstrateegia, hindab vajalikke ressursse ja tarbija vajadusi;
- Osaleb vähemalt ühel kooli laadal müüjana;
- koostab grupitööna lihtsa ärimudeli;
- on positiivse hoiakuga ettevõtluse ja ettevõtja suhtes, iseloomustab ettevõtlikku töötajat;
- saab aru majanduse jätkusuutlikkuse põhimõttest ja tegutseb ise jätkusuutlikult.

5.klass

Õpisisu

- Ettevõtlikkus ja ettevõtlus, ettevõtte toimimine, ettevõtluskeskkond, ressursside nappus ja jätkusuutlik kasutus, eraomand, konkurents, ettevõtluse võimalused ja riskid, äriidee ja ärimudel, kasumi motiveeriv roll.
- Turundus, tarbija vajadused ja tootmise eesmärgid, omahind ja turuhinna kujunemine. Ettevõtja ootused ettevõtte töötajale ja meeskonnatöö tähtsus (ülesanded, vastutus, tööjaotus, aja planeerimine).

- Ettevõtluse roll ja olulisus ühiskonna toimimisel. Kohalik ettevõtlus.

Õpitulemused 5.klassi lõpetaja

- püstitab eesmärged, vastutab oma ideede elluviimise eest ning rakendab meeskonnatöö võtteid;
- saab aru ettevõtluse tähtsusest igapäevaelus, kodukohas ja ühiskonnas;
- kirjeldab juhendi alusel ettevõtte toimimist;
- tunneb ettevõtluse põhimõisteid, saab aru turgude toimimisest;
- kavandab grupitööna lihtsa turundusstrateegia, hindab vajalikke ressursse ja tarbija vajadusi;
- koostab grupitööna lihtsa ärimudeli;
- on positiivse hoiakuga ettevõtluse ja ettevõtja suhtes, iseloomustab ettevõtlikku töötajat;
- saab aru majanduse jätkusuutlikkuse põhimõttest ja tegutseb ise jätkusuutlikult.

6. klass

Õpisisu

- Ettevõtlusteadmiste ja oskuste ning ettevõtliku hoiaku kujundamine läbi praktilise tegevuse.
- Ettevõtlikkus kui hoiak
- Start Up. Alustav ettevõtte
- Meeskonna loomine, ideed grupis ja nende arendamine
- Äriidee ühel lehel. (Mida?, Kuidas?, Kellele?)
- Mini-minifirma nime ja logo välja mõtlemine
- Toote valmistamiseks või teenuse osutamiseks vajaminevad vahendid. Eelarve
- Ürituste korraldamisel taotluse kirjutamine toetuse saamiseks
- Tööle kandideerimine ja elulookirjeldus
- Kuidas leida toetust projektile? Sponsorkirjade kirjutamine ja asutustele saatmine
- Ideede elluviimine, analüüs ja tagasisidestamine

Õpitulemused 6. klassi lõpuks õpilane

- oskab püstitada eesmärged, võtta vastutust ideede elluviimisel;

- rakendab grupis meeskonnatöö võtteid;
- arendab enda loovust, käelisi oskusi ja IKT vahendite kasutamise oskust;
- saab aru ettevõtluse ja ettevõtlikkuse tähtsusest igapäevaelus ja ühiskonnas;
- teab toote/teenuse väljatöötamiseks vajalikke etappe;
- julgeb esineda klassis, suhelda ja selgitusi jagada teistele;
- on osalenud oma grupitöös idee algatamisest kuni teostamiseni.
- suudab kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvas ühiskonnas;
- oskab leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust;
- oskab suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades;
- on teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust ja digitaalset identiteeti.

III kooliaste

7.klass

Ettevõtluse alused on 7. klassi valikaine, mis kuulub ainevaldkonda „Keel, kirjandus ja sotsiaalsed“. Aine maht on 35 tundi. Ettevõtlusõpetusega taotletakse, et õpilane oskab püstitada eesmärgid, võtta vastutust ideede elluviimisel ning rakendab meeskonnatöö võtteid.

Oluline on mõista ettevõtluse tähtsusest igapäevaelus ja ühiskonnas ja näha ettevõtlust isikliku karjäärivõimalusena.

Õpisisu

- Turumajandus ehk vaba ettevõtluse süsteem.
- Ressursside nappus, eraomand, konkurents, ettevõtlikkus, kasumi motiveeriv roll ettevõtluses.
- Eesmärkide püstitamine, planeerimine.
- Ettevõtlikkus, ettevõtjate roll majanduses.
- Ettevõtja, ettevõtte.
- Ettevõtja kohustused, riskid, vastutus, kasum.
- Peamised ettevõtlusvormid Eestis.
- Õpilafirma ja minifirma.

- Ettevõtja karjäär ja elustiil. Kohalik ettevõtlus.
 - Tarbija vajadused ja tootmise eesmärgid: Mida? Kuidas? Kellele? Toode ja teenus.
 - Äriidee ja äriplaan.
 - Ettevõtte ressursid.
 - Algkapital, investeerimine.
 - Konkurendid ja partnerid. Praktilised tööd ja iseseisvad tegevused: Ülevaate koostamine kohalike ettevõtjate pakutavatest toodetest ja teenustest. Tarbija vajaduste määratlemine ja neist lähtuvalt minifirma äriidee sõnastamine, toote või teenuse hinnavõrdlus kohalikes poodides
- Arutlusteemad:** Eraomand turumajanduse alusena ja selle puutumatus. Vaba konkurents ettevõtluses. Ettevõtjale vajalikud isikuomadused ja oskused. Enda ja kaaslaste ettevõtlikkuse hindamise võimalused. Meeskonnatöö väärtustamine.

Digipädevused

- Teabe haldamine
- Õpilane leiab vajalikest teabeallikatest teavet eesti.ee, emta.ee (Maksu- ja Tolliamet) jt.
- Suhtlemine digikeskkondades
- Õpilane jagab teavet veebikeskkondades, erinevaid digivahendeid kasutades, järgides valitud keskkonna nõudeid. Õpilane kasutab eesmärgipäraselt kooli eõppe keskkonda Google Classroomi, Outlook 365 keskkonda.

Sisuloome

- Raadioreklaami salvestamine helikandjale.
- Firma kodulehekülje loomine.

Turvalisus

- Õpilane rakendab ohutus- ja turvameetmeid, et vältida füüsilisi ning virtuaalseid riske. Arvestab digitegevustes teiste inimeste privaatsust ja ühiseid kasutustingimusi ning kaitseb oma isikuandmeid ja ennast veebipettuste, ohtude ja küberkiusamise eest.

Probleemilahendus

- Õpilane tuvastab ja lahendab iseseisvalt (vajaduse korral juhendi järgi) lihtsamaid probleeme, mis tekivad, kui digivahendid, programmid või rakendused ei tööta. Õpilane soovitab koostööülesannetes rühmale digivahendeid ja töötab rühma valitud vahendiga.

Õpitulemused

7.klassi lõpuks õpilane:

- omandab esmase finantskirjaoskuse; 2
- omandab kogemuse enesejuhtimisest ja meeskonnatöö oskused;
- väärtustab uute eetiliste ja keskkonda säästvate väärtuste rolli tootmisel ja tarbimisel;
- oskab näha oma elukutse valiku võimalusi ettevõtluses;
- mõistab ettevõtete ja kogukonna toimimist;
- tunneb turumajanduse aluseid
- teostab reklaamikampaania
- viib ellu ühe toote valmimise protsessi.

9. klass

Õpisisu

- Juhtimine, meeskonnatöö ja ärieetika
- Ettevõtlikkus ja ettevõtlus, ettevõtte toimimine, ressursside nappus ja jätkusuutlik kasutus, ettevõtluse võimalused ja riskid, eraomand, konkurents, ettevõtluskeskkond, äriidee, ärimudel, kasum, kahjum, turundus, omahind, turuhind, tööjaotus, ärieetika, jätkusuutlik majandus.
- Juhtimine ja tööjaotus, meeskonna motiveerimine, kontrollimine, vastutamine. Projektitöö. Ajakasutus. Ärieetika. Ettevõtja ootused ettevõtte töötajale ja meeskonnatöö tähtsus (ülesanded, vastutus, tööjaotus, aja planeerimine). Ettevõtluse roll ja olulisus ühiskonna toimimisel. Kohalik ettevõtlus.
- Praktilised tööd ja iseseisvad tegevused: Enda ajaplaani koostamine nädalaks, klassi või kooliürituse projekti koostamine rühmatööna.

Näidisjuhtumite analüüs ärieetika seisukohalt. Meeskonnatöö minifirmas.

Arutlusteemad:

- Meeskonnatöö väärtustamine.
- Töötaja kui tööandja üks põhilisi ressursse.
- Erinevad juhtumid edu saavutamisel ja ebaõnnestumistega toimetulek, nende analüüs ja neist õppimine.
- Vastutus looduskeskkonna, tarbija, ühiskonna ja ettevõtte omanike ees.
- Võimalused töömaailmas
- Võimalused töömaailmas; elukutsed ja ametid kodukoha ettevõtetes, enda vajadused, soovid ja võimalused elukutsevalikul ja tööturul.
- Hariduse, oskuste ja kogemuste nõuded tööturul. Isiklik karjääriplaan ehk edu tee (kuhu tahan jõuda 35. eluaastaks, mida tahan saavutada, kuidas selleks pingutada).
- Töökoha taotlemiseks motivatsioonikirja ja elulookirjelduse koostamine (enda andmetega või legendi põhjal, konkreetse töökuulutuse alusel);
- elukutsed ja ametid praegu ja tulevikus, elukestev areng (mida tahaksin elus ära teha, proovida, kogeda, õppida, millised takistused võivad ette tulla ja kuidas neid ületada).
- Elukutse ja amet, töötaja ja tööandja, karjäär, elukestev areng, motivatsioonikiri ja CV.
- Finantsid
- Tulud ja kulud. Töötasu tuluallikana. Bruto- ja netopalk, palgafond ja maksud. Soovid, vajadused, kulude ja tulude planeerimine, eelarve. Isiklike ressursside piiratus, tulu suurendamise võimalused ja valik. Teadlik ja keskkonda säästev tarbimine, eesmärgipärane finantsteenuste kasutamine.
- Bruto- ja netopalk, maksud, eelarve, finantsteenused, hoius, laen, intress, säästmine, investeerimine.

Digipädevused

- Teabe haldamine
- Õpilane leiab vajalikest teabeallikatest teavet eesti.ee, emta.ee (Maksu- ja Tolliamet) jt.
- Suhtlemine digikeskkondades
- Õpilane jagab teavet veebikeskkondades, erinevaid digivahendeid kasutades, järgides valitud keskkonna nõudeid. Õpilane kasutab eesmärgipäraselt kooli eõppe keskkonda Google Classroomi, Outlook keskkonda.
- Sisuloome
- Raadioreklaami salvestamine helikandjale. Firma kodulehekülje loomine.

Turvalisus

- Õpilane rakendab ohutus- ja turvameetmeid, et vältida füüsilisi ning virtuaalseid riske. Arvestab digitegevustes teiste inimeste privaatsust ja ühiseid kasutustingimusi ning kaitseb oma isikuandmeid ja ennast veebipettuste, ohtude ja küberkiusamise eest.
- Probleemilahendus
- Õpilane tuvastab ja lahendab iseseisvalt (vajaduse korral juhendi järgi) lihtsamaid probleeme, mis tekivad, kui digivahendid, programmid või rakendused ei tööta. Õpilane soovitab koostööülesannetes rühmale digivahendeid ja töötab rühma valitud vahendiga.

Õpitulemused

9.klassi lõpuks õpilane:

- selgitab nõudluse ja pakkumise mõju hinna kujunemisele turul;
- kasutab tootlikkuse ja omahinna arvutamise põhimõtteid;
- teab tarbija õigusi ja kohustusi;
- teab, kuidas käituda, kui müüdud tootel/teenusel ilmnevad probleemid;
- rakendab lihtsamaid müügivõtteid ja reklaamib oma tooteid või teenuseid minifirmas;

- teab reklaamiseadusest tulenevaid piiranguid reklaamile;
- arvutab töötaja palka ja ettevõtte palgakulusid;
- oskab koostada kassapõhist raamatupidamist ja lihtsat kasumiaruannet;
- kasutab finantskirjaoskuse arendamiseks õpikeskkondades olevaid interaktiivseid vahendeid (erinevad kalkulaatorid, võrdlustabelid jne).
- oskab vormistada elulookirjeldust ja töökohataotlust.
- teab, mida tähendab vastutustundlik ettevõtlus ja võimalus lisaks seadustest tulenevatele nõuetele pakkuda oma klientidele suuremaid tagatisi;
- hindab äriotsuste eetilisust ning kirjeldab nende mõju ühiskonnale ja looduskeskkonnale;
- kirjeldab iseenda tugevaid ja nõrku külgi vastavalt soovitud ametile ja tööturu võimalustele ning lähtudes ettevõtluskeskkonnast;
- mõistab hariduse, oskuste ja kogemuste seost võimalustega tööturul;
- koostab juhendamisel karjääri plaani lähtudes iseenda soovidest, eeldustest ja oskustest;
- oskab vormistada elulookirjeldust ja töökohataotlust;
- näeb ettevõtlust ühe isikliku karjääri võimalusena.
- Teab ettevõtluspädevuse mudelit ja teab selle rakendamisvõimalusi

KARJÄÄRIÕPPE AINEKAVA

1. ÜLDOSA

1.1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Õppeaines „Karjääriõpetus“ käsitletakse teemasid, mis kujundavad õpilastes valmisolekut erinevate elurollide täitmiseks ja elukestvaks õppeks, tööjõuturule sisenemiseks ja väärtusloomesse panustamiseks ning arendavad iseseisvat otsustamisvõimet. Karjääriõpetus võimaldab ühiskonna inimressurssi tööturul paremal viisil rakendada, viies inimeste oskused ja huvid kokku töö- ja õppimisvõimalustega.

Karjääriõpetus aitab kaasa sellele, et uue põlvkonna karjäärivalikuid ei piiraks stereotüüpsed soorollid (üldised jagatud arusaamad naiste ning meeste olemuse kohta). Õppijates kujuneb muutustega toime tulev, probleemide lahendamisele suunatud ja enesearengut väärtustav hoiak. *Õppeaine koosneb lähtuvalt karjääri kujundamise pädevuste mudelist viiest osast:*

- 1) Eneseteadlikkuse arendamine aitab kujundada enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi. Õpilane õpib ennast tundma. Arenevad suhtlemis- ja õpioskused. Omandatud teadmised, oskused ja hoiakud aitavad ennetada koolist väljalangevust.
- 2) Võimaluste analüüs toetab teadlike valikute tegemist pärast põhikooli lõpetamist. Õpilane oskab märgata muutusi töömaailmas, väärtustada elukestvat õpet ning mõista, et karjääripööre on tänapäeva kiires muutuv töömaailmas loomulik isikliku karjääritee osa.
- 3) Planeerimine ja otsustamine. Õpilasel arenevad eesmärgistamise ja planeerimise oskused ning teadlikkus otsuste vastuvõtmisel. Õpilane mõistab hariduse ja tööturu vahelisi seoseid, oskab karjäärialast infot hankida, analüüsida ja kasutada. Õpilane tunnetab oma vastutust karjääritee kujundamisel ja elus toimetulemisel.
- 4) Tegutsemine. Õppija algatab ja viib ellu tegevusi erinevate elurollidega seotud eesmärkide saavutamiseks. Kujunevad teadmised ja oskused aitavad teha läbimõeldud valikuid oma karjääri kujundamisel, sealhulgas haridustee jätkamisel.

- 5) Karjääriõpetus keskendub õpilase isiksuse omaduste teadvustamisele ning esmaste karjäärivalikutega seostamisele. Õpilasi teavitatakse erinevatest töökeskkondadega tutvumise ja tööharjutamiste võimalustest ning julgustatakse neid kasutama. Õpilased mõistavad hariduse ja tööturu vahelisi seoseid ning elukestva enesearendamise vajalikkust. Õpilased saavad teavet erinevatest õppimisvõimalustest ja oskavad seda kasutada oma plaanide elluviimisel.

1.2. Valdkonnapädevused

Aineõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) teadvustab oma huvisid, võimeid ja oskusi, mis võimaldavad adekvaatse enesehinnangu kujunemist ning konkreetsete karjääriplaanide tegemist;
- 2) arendab oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö-, otsustamis- ja infoga ümberkäimise oskusi;
- 3) arendab soovi ja oskust endale eesmärgi seada ja nendeni jõudmiseks süsteemselt tegutseda;
- 4) kujundab soovi ja valmisolekut elukestvaks õppimiseks ja iseseisvaks karjääriotsuste tegemiseks;
- 5) tutvub erinevate ametite/elukutsetega, õppides tundma haridus- ja koolitusvõimalusi, töösuhteid reguleerivaid õigusakte ning kohalikku majanduskeskkonda.

1.3. Õppeaine maht

Lisaks lõimituna 1. - 9. klassi kõikidesse õppeainetesse õpetatakse Paistu Koolis karjääriõppe valikainet ettevõtlusõppe aine sees 9. klassis 0,5 ainetund nädalas . Õppeaasta jooksul kokku 17 tundi.

Õppeaine	Kooliaste	Sisu
Karjääriõpe	III	17 ainetundi õppeaastas.

1.4. Lõiming

Karjääriõpetuse õpitulemused ja nende saavutamiseks rakendatavad õppemeetodid toetavad teiste üldpädevuste (väärtus-, sotsiaalne-, enesemääratlus-, õpi-, suhtlus-, matemaatika- ja ettevõtlushädevus) arengut ning lõimingut erinevate õppeainete ja läbivate teemadega. Mitmeid karjääri kujundamisega seotud mõisteid ja teemasid käsitletakse ka teistes õppeainetes, kuid sisu ja rõhuasetused on erinevad. Näiteks eneseanalüüsi aluseks olevate mõistete tutvutakse eelnevalt inimese- ja suhtlemisõpetuses ja psühholoogias, töömaailma käsitletakse ettevõtlus- ja majandusõppes, ühiskonnaõpetuses jne. Sarnaste teemade käsitlemine mitmes õppeaines aitab õpilasel mõista ainete omavahelisi seoseid, luua õpitust tervikpilti, seostada õpitut igapäevaeluga ja väärtustada õppimist kui elukestvat protsessi. Ka õppekava läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri kujundamine“ õppesisus on palju kattuvusi karjääriõpetuse õppesisuga. Kõiki kooliastmeid hõlmava õppeprotsessi jooksul omandatud karjääri kujundamise alased teadmised ja oskused on üheks eelduseks karjääriõpetuse õpitulemuste saavutamiseks. Lõimingut toetab ka õppekeskkonna laiendamine väljapoole klassiruumi, koolisiseseid ja -väliseid sündmused (näiteks karjääripäevad ja õpilaskonverentsid), suunamine huvitegevuse ja mitteformaalse õpikogemuse analüüsimisele, koostöö kooliväliste partneritega, õppemeetodid jne. Konkreetseid lõimingut toetavad tegevused kirjeldatakse kooli õppekavas.

1.5. Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest, sh lähtutakse kujundava hindamise põhimõtetest.

Kursus on edukalt läbitud, kui õpilane on sooritanud kõik ainekavas ettenähtud praktilised tööd ning esitlenud ja kaitsnud oma õpimapi. Kursuse kokkuvõttev hinnang vormistatakse sõnaliselt ja hindeliselt 5 pallisüsteemis.

Karjääriõpetuse käigus ei hinnata õpilase hoiakuid ega väärtusi, vajaduse ja võimaluse korral antakse õpilasele nende kohta tagasisidet. Hindamisel väärtustatakse õpilaste isikupära ja toetatakse arengut. Õpilane peab olema hindamises aktiivne partner, kuna see toetab eneseanalüüsi oskuste kujunemist. On soovitatav, et kursuse jooksul koostab õpilane personaalse õpi- või arengumapi (Outlook 365 keskkonnas), millesse kogub eneseanalüüsi, ettevõtete külastuse töölehed jt õpiülesannete tulemused ning muud huvipakkuvad elukutse

või erialadega seotud materjalid. Selles sisalduvad õpiülesanded võivad olla tehtud kas üksi või rühmatööna. Õpimapi esitlemist hinnatakse õppeaine lõpus valikaine kokkuvõtva hindena. Hindamise põhimõtteid ja korraldust tutvustatakse õppijatele õppetöö alguses.

Hindamisobjektid on:

- 1) praktilised tööd: video cv, motivatsioonikiri, ettevõtte külastuse ja/või töövarjupäeva konspekt või kokkuvõte, isiklik karjääriplaan (õpiplaan) jms, trimestri lõpus hinnatakse karjääriõppe kausta (kõik vajalik olemas).
- 2) praktilise tegevuse mõtestamine;
- 3) infootsing ja -analüüs;
- 4) loomingulisus ja ratsionaalsus õppeülesannete lahendamisel;
- 5) teadlikkuse kujunemine peamistest karjääriotsust mõjutavatest teguritest;
- 6) õppetöö käigus loodud materjalid.

1.6. Füüsiline õpikeskkond

Õpilastele on tagatud järgmised tingimused ja vahendite kasutamine:

- 1) erinevad töölehed, küsimustikud;
- 2) karjääriplaneerimisalase kirjanduse kättesaadavus kooli raamatukogus;
- 3) arvutiklassi kasutamine ja arvuti veebist karjääriplaneerimisalase informatsiooni otsimiseks (rajaleidja.ee jt);
- 4) karjäärispetsialisti personaalne tugi, erapooletu ja usalduslik nõu vastavalt õpilase vajadustele.

Õppeteema	Õppesisu	Õpitulemused
Eneseteadlikkuse arendamine	Õppesisu Teadlik eneseanalüüs. Karjääri kujundamisele. ^{Paistu Kooli direktori 21.10.2025 käskkirja nr 13/25/2} eneseanalüüsi komponendid: huvid, hobid, oskused, teadmised, võimed, isiksuseomadused, väärtused, hoiakud, vajadused, saavutused, unistused, motivatsioon. Kohanemist ja õpioskuseid mõjutavad ning soodustavad isiksuseomadused, hoiakud ja harjumused. Isiklik õpi-, huvitegevuse ja töökogemus. Tugevad küljed ja arenguvajadused. Minapilt. Enesehinnang. Arenguskusumus.	Õppija: Lisa 9 1) analüüsib juhendamisel oma väärtusi, võimeid, huvisid, teadmisi, oskusi, kogemusi ja isiksuseomadusi karjääri kujundamise kontekstis; 2) kasutab eneseanalüüsi tulemusi oma karjääri kujundamisel, seostades neid realistlike õppimise ja töötamise eelduste ning võimalustega; 3) mõistab teadmiste ja oskuste ning elukestva õppe tähtsust haridusteel ja tulevases tööelus; on vastutustundlik ja motiveeritud ennast arendama.
Võimaluste analüüs	Õppesisu Tööturg ja tööjõuturg: tööturu üldine olukord ja arengusuunad. Tegevusvaldkonnad ja töökeskkonnad. Tulevikutöökohad ja -oskused. Ametid ja soorollidega seotud müüdid. Tööandjate ootused töötajale. Õpilase võimalused tööga tutvumiseks. Õppimisvõimalused pärast põhikooli. Eesti haridussüsteem. Alternatiivsed võimalused haridusteel. Õppimine välismaal. Karjääriinfo otsimine, hindamine ja kasutamine.	Õpilane: 1) teab tööturu üldist olukorda, prognoose ja vajadusi, erinevaid ettevõtluse vorme; 2) teab kutseid ja ameteid ning kohalikke majandustegevuse valdkondi; 3) oskab leida infot tööturu kohta; 4) teadvustab ennast tulevase töötajana; 5) teab haridustee jätkamise võimalusi, oskab näha hariduse ja tööturu vahelisi seoseid.
Planeerimine ja otsustamine	Õppesisu Karjääri kujundamine ja karjääri planeerimine. Edu, elurollid ja elulaad. Karjääriotsuseid mõjutavad tegurid ja nendega arvestamine. Eesmärkide seadmine. Alternatiivid. Valimine ja otsustamine. Omavastutus. Isiklik karjääriplaan. Muutustega toimetulek. Karjääriteenused.	Õpilane: 1) mõistab karjääri kujundamise eesmärgi, sisu ja oma vastutust isikliku karjääri planeerimisel; 2) teadvustab erinevate elurollide ja -stiilide seoseid tööga; 3) koostab juhendamisel esmase karjääriplaani, võttes arvesse oma karjäärivalikuid mõjutavaid tegureid ja alternatiivseid võimalusi; 4) tunneb ja kasutab vajaduspõhiselt karjääriteenuseid.

Tegutsemine	Õppesisu: Töökeskondadega tutvumise ning töö- ja õpikogemuste omandamise võimalused. Alaealiste töötamisega seotud nõuded ja piirangud. Töösuhteid reguleerivad õigusaktid. Tööohutus ja terviseriskid. Tööväärtused. Kandideerimine õpingutele ja/või tööle, sh vabatahtlikuks, vahetusõpilaseks või huvialaga seondult. Kandideerimiseks vajalikud dokumendid. Õpi- ja töökogemuste analüüs. Õppimine edust ja ebaedust.	Õppija: 1) algatab ja viib ellu karjääri kujundamisega seotud tegevusi; 2) teab õpilasena töötamise võimalusi ja piiranguid ning mõistab töösuhteid reguleerivate õigusaktide ja töölepingu tähtsust; 3) mõistab kandideerimisprotsessi olemust, oskab võrrelda enda vastavust konkursil esitatud nõuetele ning koostab juhendamisel kandideerimiseks vajalikud dokumendid; 4) analüüsib isiklikku õppimise ja/või töötamise kogemust ja kasutab analüüsi tulemusi oma karjääri kujundamisel.
--------------------	--	--